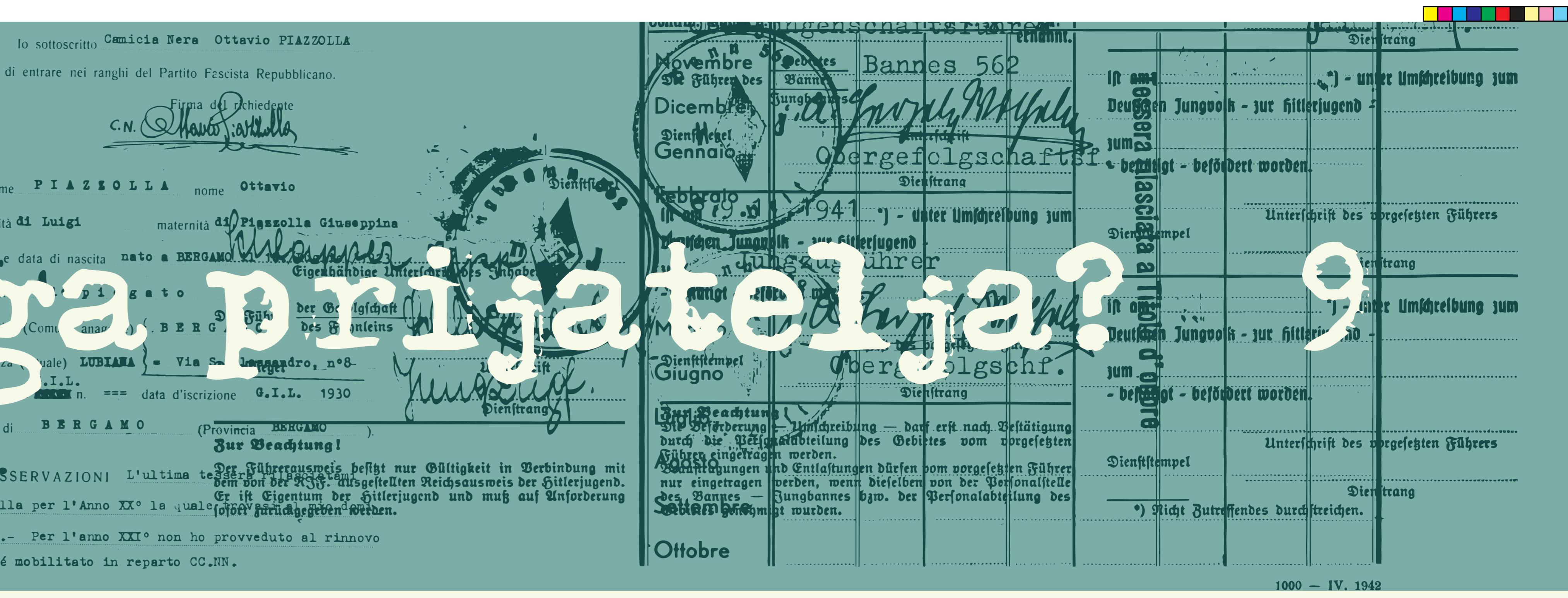

Sledenje, razvrščanje in nadzor s pomočjo kartotek (1920–1980)

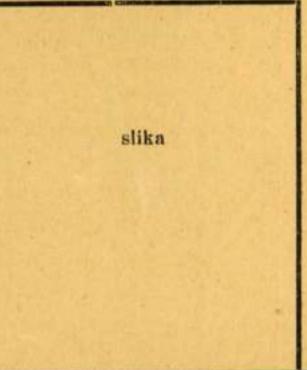
Ko karton i odločajo o življenju smrti - i judeva kartoteka na sprotnikov »judstva«

Skrbno zbiranje in razvrščanje podatkov o političnih in vojaških nasprotnikih lahko štejemo k posebnim značilnostim obveščevalnega delovanja slovenskega odporniškega ozziroma revolucionarnega tabora. Čeprav se v težnji po poznavanju konkretnih predstavnikov in privržencev nasprotnih gibanj medvojno komunistično vodstvo omenjenega tabora ni razlikovalo od vodstev drugih na Slovenskem delajočih organiziranih skupin, je njegov pristop na navedenem področju nedvomno zaznamovala precej večja mera sistematičnosti in strukturiranosti. Ker so obveščevalno-varnostno delo od začetkov organiziranja usmerjale partiskske strukture (in ne organi Osvobodilne fronte), je razumljivo, da so tudi navodila za delo v zvezi z omenjeno problematiko prihajala z vrha Komunistične partije Slovenije (KPS). Centralni komite KPS je v začetku leta 1943 v obsežnih navodilih strnil osrednjo nalogu obveščevalnega dela: »*Obveščevalni sektor mora dati vse tiste podatke, ki bodo omogočili Partiji, OF in naši NOV maksimalne uspehe v politični in vojni akciji.*«

Za dosego tega cilja, ki je za obračun z nasprotniki najprej zahteval njihovo identificiranje, je po ukinitvi Varnostnoobveščevalne službe in kratkem delovanju Obveščevalnoevidenčnega oddelka Odseka za notranje zadeve od sredine leta 1944 skrbel posebej ustavljeni IV. odsek Oddelka za zaščito naroda za Slovenijo. Že dejstvo, da je bilo področje kartotečenja in statistike organizirano v samostojnem odseku, jasno nakazuje na pomen, ki ga je vodstvo partizanskega oziroma revolucionarnega tabora pripisovalo urejanju kartoteke o političnih in vojaških nasprotnikih. Odsek je svoji ključni, vzporedno potekajoči nalogi – kartotečenje in sestavljanje seznamov »sovražnih elementov« – do maja 1945 opravljal na sedežu OZNE za Slovenijo na Stražnjem Vrhu pri Črnomlju; tu so se v času do konca vojne na osnovi predhodnih kartotek (zlasti kartoteke VOS za območje Ljubljane) in številnih obveščevalnih poročil z območja celotne Slovenije nastavljal novi in dopolnjevali že obstoječi kartoni oznovske kartoteke. Ob koncu vojne so kartoni vključevali podatke o več kot 17.000 posameznikih. Nanašali so se na »belogardiste« in »plavogardiste«, domobrance, vodje tujih okupacijskih oblasti,

»simpatizerje okupatorja« in njegove sodelavce, »domače izdajalce«, »denunciante«, dezterterje, nezanesljive pripadnike partizanskih skrivač in »skrivače«, pa tudi člane zavezniških vojaških misij. »V kartoteki je bilo /namreč/ vse, kar so lahko na terenu zbrali. Kdor je bil proti OF ali proti Partiji, l gotovo v njej. To je bila kartoteka sovražnikov, kartoteka ljudi, ki so jih imeli za svoje sovražnike, ker bi po osvoboditvi ovirali vzpostavitev komunizma v Sloveniji./.../ Z izpopolnjeno kartoteko je Ozna pripravljena čakala na konec vojne,« je zapisal Albert Svetina, v času nastajanja kartoteke sicer namestnik na Mačka, načelnika OZNE za Slovenijo.

es celovito ohranjena kartoteka OZNE se je v zaključnih dneh druge svetovne vojne, po Mačkovem in Svetinovem pričevanju, na poti v Ljubljano sama znašla sredi nenavadnih zgodovinskih dogodkov. Avtomobil, s katerim se je načelnik OZNE zaradi napačne vesti o osvoboditvi Ljubljane že skupaj z delom arhiva in kartoteko – odpravil proti slovenski prestolnici, se je namreč v okolici Podpeči znašel v nočni zasedi enot nekdan- domobranskega 2. udarnega bataljona. Ivan Maček se je z maloštevilnim spremstvom sicer uspel umakniti, pri tem pa je avtomobil s kartoteko in vrom ostal zapuščen na prizorišču napada. Ker se umikajoči se domobranci najverjetneje niso mogli podrobnejše posvetiti kartoteki, se je slednja, skupaj z avtomobilom, sčasoma pojavila pred poslopjem banke Slavija, novim sedežem OZNE za Slovenijo. Tako je v nadaljevanju lahko odigrala nemembno vlogo pri obračunu z medvojnimi nasprotniki in pri vzpostavljanju nove oblasti. Kot vemo iz redkih ohranjenih pričevanj pripadnikov OZNE, je kartoteka služila kot dodaten vir podatkov za pripravo seznamov, s pomočjo katerih je nova oblast ob zaključku druge svetovne izvajala množične aretacije v osvobojenih slovenskih mestih in zamejstvu. Globok odtis, ki ga je kartoteka pustila v življenju posameznikov in posebno mesto slovenske družbe, je razlog, da ji med vsemi slovenskimi kartotekami iz časa ob koncu druge svetovne vojne pripada.

Abramovič Peter	
rojstvo	29.3.1922 v Gorici.
poklic	livar
bivališče	Standrež pri Gorici 86.
starši	Peter in Matjaža
stan	
voj. čin, ed.	V NOV XII. SNOUB, II.č.III.bat.BO
postava	
obraz	
lasje	
oči	
značaj	
opomba	Brat v nemški vojski
 slika	
vp III	
prstni odtis	
191 Partizan v XII.brig. Osumljen, da namenoma povzviral mitraljez, ko bila posljana sabotažna skupina z nalogom, da minira progo Ogulin-Generalski stolp. V preiskavi. /III.-VII.K.26- 10.44.7	
V NOV vstopil 9.9.43. Dežurni ga klical na stražo, pri čemer se uprl in izjavil, da gre raje k ustašem kot da čuva tako bando. Ni streljal na sovražnika, čeravno bil 30 m od njega. Skrajno nediscipliniran, kritikaster in škodljiv v oper.edinici.Funkcionarji se ga bali, ker jim grozil s smrtjo.Osumljen, da v maju 44.dezertiral k DMB nakar bil ponovno zajet od partizanov./III.-13.1.45./	

Rösener	
rojstvo	
poklic	
bivališče	<i>Slovenija</i>
starši	
stan	<i>SS-Gruppenführer und Generalleutnant der Polizei</i>
voj. čin, ed.	<i>SS-Gruppenführer und Generalleutnant der Polizei</i>
postava	
obraz	
lasje	
oči	
značaj	
opomba	
slika	
prstni odtis	

L-1

VIII-1, L-4, L

VIII-1a, d

XII V razdobju 11.12.43. do 9.2.44. bilo ustreljenih 205 talcev. Razglasil o streljanju talcev imajo sledeč podpis: *Der Höhere SS und Polizeiführer im Wehrkreis XVIII - gez. Rösener-SS Gruppenführer und Generalleutnant der Polizei.*

12.7. se vršila na Bledu, hotelu Toplice konferenca višjih političnih in vojaških funkcionarjev, katero je vodil Rösener. Sestanek trajal 4 ure, bilo 29 udeležencev iz vseh večjih krajev Balkana. Med njimi tudi Obergruppenführer iz Beograda. /OS Jesen. 16.7.44./

12.7.44. se vršil v Želečah pri Bledu sest. višjih nem. vojaš. in pol. funkcionarjev, 29 po številu. Vmes bili: Reiner, Rösener, Globočnik iz Trsta, šef nem. špijonaže za zapad. Evropo. Razpravljali glede pogajanj z NOV in o možnosti vojaške uprave na Gorenjskem in Ljub. pokr. Sest. bil od 12-4 ure. 2 dni preje radi važnosti Gosp pregledal vso okolido. OS Gorenj.

18.7.44. V Jesen. I, Z 3 zanesl. /
Po nepotrjenih vesteh prisostvoval tudi gener. Rupnik. /OS Kranj, 23.7.44. II. 1 5 l-verj/

15.8. se mudil na Bledu. /Jes. 28.8.44.
V: Nestor/

13.9.44. se v banki Slaviji sestal z Rupnikom in Kregarjem. /OS Lj. 42.-43. /-in /OS Lj. 13.9.44./

Spomladji 44. se sestal z Brodar Ivanom iz Kranja in Krekom, sinom veletrgovca iz Ljubljane, ki je v glavnem odločili, kakšno pomoč bo nudila nem. vojska begič na Gorenjskem. /II.-IX. 27.12.44./

L-26. III-20 str4	
R u p n i k Vuk	
rojstvo	
poklic	
bivalisce	<u>Antonija</u>
starši	<u>sin generala Rupnika</u>
stan	
voj. čin, ed.	<u>Kapetan - gospodje Rakek</u>
postava	
obraz	
lasje	
oči	
značaj	
opomba	
 (je ip. v pregle)	
slika	
prstni odtis	
(L) <u>Ia-101</u>	
V sestavu poveljstva dmb Slčv.dmb, komandant 3.b bataljona.- / Izvleček iz materijala zaplenjenega bega pri akciji na Kočevje-obv.odd.pri Gl. št.NOV in POS,15.XII.43./. Postavljen za komandanta posadke na Rakeku.Na njem govornemu bil preje kapitan Bitenc. - / OS Notranjska,9.V.44.-Egon(Duša-Rakek). /. 8.V.44. so prišli dmb iz postojanke Rakek v petih kolonah v Cerknico pod poveljstvom kap. Vuka Ujeli dve patroli NOV. Vuk naredil nagovor nanje makar jih odpeljali v Ljubljano. - /OS Notranjska-10.V.44.-Egom/. Vodil izpad dmb iz Rakeka v Cerknico 8.V.44.Pri tem bilo zajetih 7 mož patrole NOV,ki so takrat bili v Cerknici.Pri hišnih preiskavah so dmb krali zlatnino,hrano itd.Nabrali so voz avtomobilskih gum,1 voz živeža in veliko koles.Vse naročane stvari so odpeljali na Rakek,kjer so jih slikali,češ da so jih pobrali partizani,ki so jih hoteli odpeljati iz Cerknice.Ima čin dmb.kapetana.- / OS Notranjska,14.V.44.št.330-Bine/Komandant bega na Rakeku.Kapetan. (Iz izpovedi ranjenega in nato umrllega bega Čugovič Antona iz Globodola 9.v bega od 21.XII.1942.)- Gl. štab NOV in POS,obv.odd.19.V.44/. Napade iz Rakeka vodi komandant Rupnik,15.V.44. je napravila 17.četa izpad v Cerknico. - / OS Notranjska-18.V.44./. 16.V.44.so prišli bega v Cerknico,med njimi bil tudi Vuk v spremstvu nem. Štirica.Zahteval je od Miletovega Antona,da mora v 8 dneh pripraviti avtomobil in ga izročiti komandi na Rakeku.- OS NO 16.V.-Gl. štab,obv.odd.19.V.44./. 15.V.44.bil izpad 17.dmb čete iz postojanke Rakek pod poveljstvom stotnika Rupnika.Namen je	

<p>Kastelic Jože</p> <p>ivo cca 27 let v Šent Vidu</p> <p>ie posestniški sin</p> <p>lišče Goli vrh-Sent Vid</p> <p>si samski</p> <p>čin, ed. DMB Ljubljana</p> <p>ava velika</p> <p>az temni</p> <p>e temne</p> <p>aj</p> <p>mbo</p> <p>slika</p>	<p>L</p> <p>No</p> <p><u>Ja-12,15a</u></p> <p>V Jug. bil pristaš JRZ, v dobi italij. okupacije se je dobro zadržal. Po kapit. bil mobiliziran v NOV, a je novembra dezertiral v Ljubljano k DMB. Ko so bili 4. maja DMB v Šent Vid je bil navzoč tudi on. /OS Grosuplje-Stična 16.7.44.-Plik od Milene V: Joco in 31955 12593 01263 74413 24625 96155 4451/</p> <p>Fotografija zaplenjena v akciji pri Vel. Lipščji jan. 45. - OZNA į odsek.</p> <p>prstni odtis</p>
---	--

<p>Kavčič Ivana /pri Brtelu/ 17.XI.1905.v Koprivniku gospodynja Koprivnik (Lvač, Ušelca, p. Gorenje) poročena-6 otrok ed. velika in močna blond plave</p>	<p>I - 13, sledi.</p> <p>Ko so dne 28.VI.44. prišli v Mrzli vrh Nemci in k posestniku Bartelu v Koprivnik, je zgoraj omenjena naznana, da je pri Bogataj Jakobu pd. Grudnu v Koprivniku partizansko skladišče, ter da so vse tri hčerke partizanske, ena da je celo komisarka. Tako nato so Nemci obkolili hišo pri Bogataju. Ker hčerk niso dobili doma, so odpeljali starše v Idrijo in jih čez štiri dni izpustili. Kavčič Marija je to storila iz maščevanja, češ da so Bogatajevi krivi, da so partizani napravili pri njih rekvizicijo. Kavčič Ivana govorí nkrog, da so partizani sama banda in da niso za drugega kakor za pobijetker ne znajo drugega, kakor uničevat in pobijat. Gre tudi večkrat v Gorenje vas k svojemu možu in mu pove vse kar je novega v Koprivniku. Je zelo strastna belogardistka in partizanov ne more videti.-/OS Škofja Loka-Slavc-V-Samo-17.VIII. 44.-V:Z št.16 in 17 zanesljivo/.</p> <p>gsk - 2</p>
---	---

<p><i>51</i></p> <p>A. S. t. a. r. e. M. Iloš advočat Ljubljana - Frančiškanska ulica 2/III a: Dunajska c. 32/protičje desno.</p> <p>srednje postave, davel precej okroglega, velikih močnih usteh kodraste in nazaj počesane - črne črn</p> <p>di močno na X. roke nosi na hrabtu, velike stne, majhen topi nos, ženski nosi velika z čr- obljena očala. Tipično je da nosi klobuk dvignjen na čelo, ter stalno gledajo lasje <i>Si učim u včeraj učenih. Nisu branove moji. Zveri z mogo</i></p> <p>silika</p>	<p><i>List št. 2.</i></p> <p>V vodstvu SLS. (OS Lj 26.II.44.) Potuje na Gorenjsko. Ima zvezo z Smaj- dom in Sodjo. (OS Lj 3.XII.44.). 3.III.44. spremljal Smersuja v Trst. Na sestankih z obv. oficirji je član po- veljstva TOS-a akademik Verščaj izjavil, da je sedanje vodstvo SLS - dr. Smajd, Matko Kranjc in Milos Starož nezanesljivo in zlasti nesposobno. (OS Lj 3.III.44.) Nemci ga hoteli arretirati (aretirali vo- stvo SLS in Stražarje: Križmana, dr. Šma- da, Matka Kranca, prof. Verbica) a se umaknili verjetno v ilegalno. (Finc - OS Lj 12.V.1944.)</p> <p>V Ljubljani se sestajal z njim biv. mi- nister A. Maštrovič iz Beograda, prišel v Lj. iz Rimakjer je funkcijonar mednarod- nega Rdečega kriza. Je Mina - pripadnik. /OS Lj. 15.II.44./</p> <p>Dne 12.II.44. se vršila važna seja SLS v kateri bil navzoč on in še Smajd, Smersu.... (Ostalo glej dr. Smajd!) - / OS Ljubljana, 15.VII.44./. Advočat, delničar Jugočeške, član Vzajemne poso- jilnice, podpredsednik prosvetne zveze, politični referent ZFO, upravni član Uniona, mestni svetnik. V bega: šef propaganda za celotno Slovenijo, po- litični referent SL (Slovenske legije), član so- dišča v Belgijski kasarni, član komisije pri po- gajanjih z nemškimi oblastmi, član Sovjeta. /Dermastija Lidija, iz leta 1943./</p>
---	---

PETER ABRAMOVIČ

Karton Petra Abramoviča, mladega livarja iz Štandreža pri Gorici, ki se je skupaj s številnimi primorskimi rojaki ob italijanski kapitulaciji znašel v partizanskih enotah. V obdobju do konca vojne se je kot borec v 12. (Štajerski) brigadi partizanske vojske in v Belokranjskem odredu vojskoval na Dolenjskem, v Beli krajini in na Hrvaškem. Podatki, ki jih je o njem zbral Oddelek za zaščito naroda, omenjajo njegovo nezanesljivost in možno sovražno delovanje. Iz razpoložljivih virov ni razvidno, da Peter Abramovič vojne in povojnega časa ne bi preživel.

SI AS 1931, Kartoteka Oddelka za zaščito naroda za Slovenijo, t. e. 59

ERWIN RÖSENER

Karton SS-Obergruppenführerja (generala) Erwina Rösenerja, ki je med decembrom 1941 in koncem vojne deloval kot višji vodja SS in policije v XVIII. vojnem okrožju, kamor so sodila tudi s strani nemških oblasti okupirana območja Slovenije. Od oktobra 1944 je vršil tudi funkcijo vodje protipartizanskega štaba s sedežem v Ljubljani. V okviru svojega delovanja je ustanovil Slovensko domobranstvo in vodil protipartizansko delovanje, vključno z usmrtitvami talcev, vojnih ujetnikov in civilistov. Po pobegu v Avstrijo je bil ujet in izročen Jugoslaviji. Ob koncu avgusta 1946 je bil obsojen na smrt z obešanjem; kazen je bila

4. septembra 1946 izvršena v Ljubljani.

JOŽE KASTELIC

Karton Jožeta Kastelica, kmečkega sina z Golega Vrha pri Šentvidu pri Stični, vsebuje nekaj osnovnih podatkov o njegovih medvojnih odločitvah in delovanju na strani Slovenskega domobranstva. Jože Kastelic je bil rojen 15. avgusta 1915, po zaključku druge svetovne vojne pa je postal žrtev povojskih pobojev.

SIAS 1951, Kartoteka Oddejka za zaščito naroda za Slovenijo, t. e. 595

K RUPNIK

ton Vuka Rupnika, sina Leona Rupnika, medvojnega Iljanskega župana in šefa pokrajinske uprave v Ljubljani. Rupnik je bil aktivni častnik v Vojski Kraljevine Jugoslavije. Po letu 1942 je kot stotnik in kasneje major poslušal različnim enotam Prostovoljne protikomunistične vojske (MVAC) in Slovenskega domobranstva – najdlje v davnemu (Rupnikovemu) bataljonu, ki ga je vodil v njem letu vojne. Ker v maju 1945 ni bil med vrnjenimi domobranci, je – drugače od velike večine moštva vedenjenega bataljona – konec vojne in povojne poboje preživel. Umrl je leta 1975 v Argentini.

1931, Kartoteka Oddelka za zaščito naroda za Slovenijo, t. e. 591

A KAVČIČ

on Ivane Kavčič, žene kmečkega posestnika, uje podrobne podatke o njeni nenaklonjenosti partizanskega tabora in očitanem protipartizansko-delovanju. Družina Ivane Kavčič je živela na nem jugozahodnem delu Gorenjske, ob meji z ko-cerkljanskim območjem, kjer se je v zadnjih dveh svetovnih vojnah razmahnilo partizansko delovanje. Ne glede na izražena stališča v arhivskem vnu ni zaslediti podatkov o povojnem preganjanju Kavčič.

31, Kartoteka Oddelka za zaščito naroda za Slovenijo, t. e. 595

POŠ STARE

on Miloša Stareta, pravnika in politika Slovenske ljudske
ke (vključene v Jugoslovansko radikalno zajednico), ki je ob
aciji in begu dela vodstva SLS v razkosani in okupirani Sloveniji
naprej deloval kot eden od vodilnih predstavnikov stranke.
ko je zastopal v Slovenski zavezi, pred tem je deloval tudi
venski legiji. Po nemški zasedbi Ljubljane je zaradi grozeče
cije (s strani nemških oblasti) oziroma likvidacije (s strani
unističnega tabora) večji del časa bival v skrivnih stanovanjih.
ojni je živel v Argentini, kjer je nadaljeval s političnim delom
slovensko emigracijo.

31, Kartoteka Oddelka za zaščito naroda za Slovenijo, t. e. 601